Контрольный экземпляр

Массе а мехий пролетареш, вIашагIкхетa!

СЕРЛОЙ

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера денз ★ ЕРА, 10 АПРЕЛЬ, 1986 ШУ. ★ № 43 (7234). ★ Мах 3 кеп.

МОСКВЕ ЮХАКХАЧАР

9 апреле делкъел тIехьаьгIа КПСС ЦК Генеральни секретарь М. С. Горбачев Куйбышевера Москве дIавахар.

Аэродроме из вакъзаоакхкаш хилар КПСС обкома хьалхара секретарь Е. Ф. Муравьев, парте Куйбышевски обкома бюро членаш, цхьаьолча министерствайн ведомствойн кулгалхой.

* * *

Москве аэродроме М. С. Горбачевна накъабахкабар КПСС ЦК Политбюро членаш Г. А. Алиев, В. И. Воротников, Е. К. Лигачев, Н. И. Рыжков, М. С. Соломенцев, В. М. Чебриков, Э. А. Шеварднадзе, кхыбола новкъостий.

(ТАСС).

ДОККХИЙЧА ХУВДАМИЙ СТРАТЕГИ

ТОЛЬЯТТИ (Куйбышевски область), 8 апрель. ДIахо хьош да КПСС ЦК Генеральни секретарь М. С. Горбачев Куйбышевера общественни организацеш кхъаьгамхошца вIашагIкхетараш. Тахан делIха ха хилларца ма хиларг Волжски автомобильни заводе, цехашка, кхамаллин дир болхлохеделлин инженерашца, конструкторашца, технологашца. Кхамаьл дир механа эгIара йоккхагIйолча автопредприяте кердача экономически хьалагIа деча балхах.

Сахьат соовгIа йолча хана, вешта альча Куйбышеверо Тольятте кхачалаца автомобильаца новкъа йоьхьа, ВАЗ-на терттера конвейер тIара Iойбол шиг сIаьлгIа гаргта машин.

Дика темпаш я, аьлар КПСС ЦК Генеральни секретара, бакъда уж доккхий дика хьоькхамаш хIинца вайна кхоачам болабо дац, дикал лаккъара а заводской марка техникаме хилийтара а дукха гIа къаьстера деларгда.

Теш со тхоай «Жигулеех», аьлар керда машинаш минтай хьокхаш тохача заводской треке кхамаьл деча хьокхе дакъа лоацаш хиннача спортивно, - гоночни автомобилий дарбаторе водителе В. Нишунна. Дукхачча образецашта оатхалан айса яьй аз, новкъосташа ралле дакъа лоацаш хиннан, кришан яьхьий. Нахъачул а доацаш сайгIун ко бе доккхаш хинназа сох спорта мастера кандидат.

Съезд хинначул тIехьаьгIа-та тха белхха хьинар кердача тайпара айденна. Заводе ешлатт реконструкци, дукха говза инженераш, изобретателаш ба. ВАЗ-а комунисташа цхетаду: хIинца экономике сага фактор хоздан беш дола хIама хилар. Цу тIехьа а деза да стандарта массане хьинар яй а деш экспериментах пайда эцача волжанашца дIадоладо керда гIулакх.

Предприятера хьокхаш шийна хийтачух дувцар дийхар М. С. Горбачева автомобилаш ерашца цхьан корпусе.

ЭгIара хьалха цецвакхалла дар масштабаш я, аьлар ца. Съезд чакх ма яьлинче а цо долча ва тIоаьгIа безам хиннабар са, халха съезд минтта хет, цо из минтта тIаийдий хьажа. Базонаш дика не дагара болча сайна хоI а. Оаха хIинца шун кIиндпативерIа берриге мохк шуьга ма хьокхабийрий нъаьхьара овсадеш а дикал а лаьхьара, ресурсий кхоп бара. Вешта берриге хьокхамаш тоадара. Дика да сона хийттар геттара дика. Хоай шоана фуд дика? Коллективе йохкка потенциал хьаьр, шуна доккхий декъаран ихьовчашлуургхилар холчIга да, Кулгалдеш йола кадраш къона я, болIхой ерриге персонал къона я. Ма дукха хIама дудурга дарна!

ШоллагIа хийттар завот товдуш хилар да. ЭргабаькIа тоабу шин техникаца сбаран. Хьаьга ер къона заводма йий.

Хаттараш а да, новкъосташа сона хьалхадьха ма хиллара. Оашош къоастаде деза оаш уж, бакъда шоана новкъостал а эш. Мехна йиъ бIаь завод я шуца ювзаенна. Поставщикаш дукха ба. Хьаьта хIинцара автомобиль цIенхаштта гIулакх да, техникагара доладенна эстетика га ихьчалца дукха хIама да цунна чудсагIаш. Керттера дар да шун продукци шо кхачовша, доккхал дац ер йиш йоацаш хилар. Из дой шо эшарга экономически а, керттера — моральни а. ХIинца дукъаьл дIагIа ва, хIаьта хIинцара автомобиль цIенхаштта гIулакх да, техникагара доладенна эстетика га ихьчалца дукха хIама да цунна чудсагIаш.

Керттера дар да шун продукци шо кхачовша, доккхал дац ер йиш йоацаш хилар. Из дой шо эшарга экономически а, керттера — моральни а. ХIинца дукъаьл дIагIа ва, хIаьта хIинцара автомобиль цIенхаштта гIулакх да, техникагара доладенна эстетика га ихьчалца дукха хIама да цунна чудсагIаш. Керттера дар да шун продукци шо кхачовша, доккхал дац ер йиш йоацаш хилар. Из дой шо эшарга экономически а, керттера — моральни а. ХIинца дукъаьл дIагIа ва, хIаьта хIинцара автомобиль цIенхаштта гIулакх да, техникагара доладенна эстетика га ихьчалца дукха хIама да цунна чудсагIаш.

ГОРОД ТОЛЬЯТТЕ КЪАЬГЪАМХОШ ЦА ВІАШАКХИЙТТАЧА ХАНА НОВКЪОСТА М. С. ГОРБАЧЕВА ДАЬЛ КЪАМЬЛ

(Доллург 1-ча оагІо тІа).

дика чакхдаларах тийша хургьа дукхагІча дьакъе. Ира пилан юс договорни йола поставкаш, продукце дикал, предприятех дахка ритмичность сайна нола проблемаш. Долче, нийса хургда шайтталагІча питлетка хьалхарча шера оттаьл задаеш кхоачу а тІехкхоачаш а яра бетІагара бетта, квартазагара маргаре дукгІа пиз тІабахитача.

Тхо кхайк промышленностен юрта боахамен, тІишлоцьсчен транспортех, наха гІулакхаш деча сферан Іилман болххошка, мехка бергригача кхьакьегамошка: хІарбар дехкарийца ва шиг бакъа моттиге задиеш логІена, тІоаргІа дика, юкъара гІулдгаь бахьан бола бехкторкхам бизза боьзаш кхоачашца. Уна шера дукхагІча доазонашка кхачар дика дардлоацар а дерригача доакъойн регионийн болхлоп патриотическа декхар а да.

Ларбеш хьалхарча "Заря Вятан" бар са экономическа стратеги кхоачашца тІехьарча кхьосаме шийттаглагІча питлетка лоарІламаш дола дош. Хьанзара пилашца, оагІра чоалане я, бІаьшиера чакхьллалца хургІоча кхапитлетхеч дукхача дакъе керттера а. я. Духхьал ма я Іилма — технически кийлеп тІа производства интенсификацие чІоагІа дарц йолаш езар, экономически социальни дергІахаьра ергІаш тІехьа тІайоаг1ача хани, кхы а сихагІа діахьалхашка дахара кийле кийче езар.

Шоана дика хов вай кІе аьлина гагешце, ишш йола машинаш, оборудовани, прибораш хургІойнига гІанкІарванга йоацІига. Дукхха ламда де деза конструкцеш отгеш а кийчеш а, тІехьа Іанзза мара болабеннабац халкъа боакама эгтара керттера дола доакъош эргадоахш хиш тоаде. Шеко ящ — ма дах доаккхарда, дахьа да дара ха еза.

Фуд ХІаьта цу ХьалашкІа реальни сихдалара Іалашде дезар? Эттара ХІаьта йолаш нолла керттера дола доакъош. Юкъар я мехка Іанзле а болх бен йоа производственни Іилман потенцкал. Хіанз из керттера да.

Яь йолаш йоа производственни базен промышленностен, капитальни гІишлоцьеча а, колхозашкен совхозашкен, бахача нах гІулкхаш деча сферан ресурсаш йолаш дикка дукхагІен дикагІен продукци ъьаьс йиш хургьа. Уж иштта хІан хІинце а йоаш дІаьхьа, хІама дукхагІа а эаьде безам хилар мара кхыдар довца деш дац, ма иштта дац из, новкъостий. Экономика оперативни сферашка эаьрап нола кхьакъега колективаш хІанз шоай декхарш кхоачашкен я.

Цунце дувзадина сона лоа Волжски автомобильни заводан кхьакъегаш коллектива инициятива геттара бокха доарІламаш белгалбоккха. Болхлой кІеначІа а кхочушташ, дІедохийта металли энергии кІезиг а ешприоводства боарамаш лаьхдара дола шун декхарш — ца практике йола интенсификацин эффективности. ХІара нъьхьгама коллективо иштта тІулакх дерриг дерриг аьина хеташ а ма вай, новкъостий.

Ала деза: шун инициативан кхочушъьрах хьалхарча этане а бухсоцлаш хьакъо хургхилар. Масала, бІарчча ХьанІйца машинаш хьаеча пхе шера кхы тІа а 1,5 милиард сома продукци арахеца таронаш я, цул совІла дукхагІа дьакъе цу тІехьа стаціца а кхоьлъа материалий а чотагІа;

Хоши ма дий, мехка йитача промышленносто деча ресурсаш ца тІоьлъа хиндар. Курски производственни тІоарска объединене шиъ низама хьайир отходаш комбинесца хьайир, тІехьа байдалах бизза пайда эца йиш хулийта оборудовани. Мехка тІоарска предприятенца пи метод юкъенъьаро хІара пхе ера 4 тоаш тІа тІоарска биндад ткойитарьа, цох — хьакъургба кхы тІа а 2,5 миллион сата тІабувка кога гІирс. Из тхологи чІоагІа ма-ваьлла ъьккхай, дукхача мехкашка патенташ а яьй цунна.

Йоккхий резервеш я производственни потенциалан болх бе белалойлитІлча спсдеча. Цунна тешал ду Советски Украина 60 шу дизара цІерагІча Министерствон «ВАТРА» объединенеце опыто. Уьхаза нормативаш 18 бутт боаглача, цига шин бетта карерзвай шера 7 миллион сома ньаьа оборотни ъьчески наделеш хьаеш йола йоккхий мощносташ.

Резервеш лохаш я хІанз массанахьа городдина а горташца я. Уж тІагІерта лох агропромышленни комплекса кхъьхьегамхоша. Уьхаза а кІезита Іоаьйлу производственни ресурсех эффективни пайда эцара опыт.

Масала, хьаца Эстоне колхозашн сохозашн. Уьхаза бІарчча хьашІеча механизаторш белхан доаладара удельни норман 22 процентн дизельни доагІа ярш 29 процентн лохаІа я.

Мишта карагІдан иш? Юртбохама техникех эффективни пайда эцара, мехкадатапродукташ лорачеи діаІохийтачеи дика порядок лоаттарца чотагІа. Хьаьта мел сиІаме ден из, хІаетта сана мехка масштабашка диллача? Ерриг нолхошни совхозашн цу хьокхан тІа ларъо ларъа кокъаьа довргоь 9 миллион тонн ихолитгарьгар.

Гой, новкъостий, малагІча лоатамарІа діаІо бе беза бохх.

ГІулакх традиционни леладарах боагІан бола пайда хьа ца белархь, цІаьхха ала, ерриг нола деанн хиларх дуьца безам ба са ЮхетадеІ ма дий, лохера наьха инициативен творчески лехами лаккеш тІа хьакъа ерриг нола ренца тІоагІе а хьаллаца а деаш хилар. Уж шин болам вІашагІтоье вай балха эффективнаш нъьа сапш лаххлургьа. Из дика ца деанна. Цуо оборудовани, прибораш, ЭВМ-аш шера производственни коллективаш, ИТР-ш, ма дарра аьчча, дергІахаьра безам бе діадоладь гІулакх моллагІа новкъарлоацан халонаш дукъьла оттарах вай чакхдолу лоаттарах. Цох тешаш мара деаш шун. Ехетадеш ма дий бухсоцлаш хьакълар сихагІа хургІилар, нагахь сапша вай дерриг ма хьаеш бен.

Резервеш лохаш я хІанз массанахьа городдина а горташца я. Уж тІагІерта лох агропромышленни комплекса кхъьхьегамхоша. Уьхаза а кІезита Іоаьйлу производственни ресурсех эффективни пайда эцара опыт.

Мишта карагІдан иш? Юртбохама техникех эффективни пайда эцара, мехкадатапродукташ лорачеи діаІохийтачеи дика порядок лоаттарца чотагІа. Хьаьта мел сиІаме ден из, хІаетта сана мехка масштабашка диллача? Ерриг нолхошни совхозашн цу хьокхан тІа ларъо ларъа кокъаьа довргоь 9 миллион тонн ихолитгарьгар.

Гой, новкъостий, малагІча лоатамарІа діаІо бе беза бохх.

ГІулакх традиционни леладарах боагІан бола пайда хьа ца белархь, цІаьхха ала, ерриг нола деанн хиларх дуьца безам ба са ЮхетадеІ ма дий, лохера наьха инициативен творчески лехами лаккеш тІа хьакъа ерриг нола ренца тІоагІе а хьаллаца а деаш хилар. Уж шин болам вІашагІтоье вай балха эффективнаш нъьа сапш лаххлургьа. Из дика ца деанна. Цуо оборудовани, прибораш, ЭВМ-аш шера производственни коллективаш, ИТР-ш, ма дарра аьчча, дергІахаьра безам бе діадоладь гІулакх моллагІа новкъарлоацан халонаш дукъьла оттарах вай чакхдолу лоаттарах. Цох тешаш мара деаш шун. Ехетадеш ма дий бухсоцлаш хьакълар сихагІа хургІилар, нагахь сапша вай дерриг ма хьаеш бен.

Йоккхий резервеш я производственни потенциалан болх бе белалойлитІлча спсдеча. Цунна тешал ду Советски Украина 60 шу дизара цІерагІча Министерствон «ВАТРА» объединенеце опыто. Уьхаза нормативаш 18 бутт боаглача, цига шин бетта карерзвай шера 7 миллион сома ньаьа оборотни ъьчески наделеш хьаеш йола йоккхий мощносташ

ГОРОД ТОЛЬЯТТЕ КЪАХЬЕГАМХОШЦА ВІАШАГІКІХИТТАЧА ХАНА НОВКЪОСТА М. С. ГОРБАЧЕВА ДАЬ КЪАМАЬЛ

(Инетседоалар. Долалур 1-чен 2-чен оагІоп тІа).

тІехъьяннкар. Волгограде нотребительски кооперации деятІайолаяри и. кх. лІ. н цу т. Наха чуя из. предприятейли моттигерча органийи кулгалхоша ю йоахло гу. Эшар фуд аьлча, из да цу доархІяменча гІуланхь ТІара безвотсам айбелга, проблемаш инициативиеріа къоастеалгіа діадоладар, хІаьта дунихлагар личчаІа хьаде, тоаде могагрда тІанхьа.

Цу наьхьа тІа къаьстта дика хьалаш хъаурдга йиъза хозрасчет юхьёйоалаярца. Цунна доза масал — Волжски автомобилиш завод. Социально - бытовой сфера дегІайолаяяра бюджетера къа мел жеданн йола средствеш йаахийта йиъ ре деазйоча ва ВАЗ-е. Хаъна гІуланх хувцалургдолаш да: уж средстваш духхагІча дальше тІи-ниша хургьа шуч балъах, предприяте бешш бола пайда алсамбулярах.

Тахан шун керлача городера гаьжав со, дикагІча са-гІорахьа терьям тІьоа цо. Из ныха Волгоградан къаьстта бехкгочкам тІабуи партена, цун комитеташтеи организацеитеп. Шоана хоъш да деанинсн градицеп уДаІІ, мехка ва пахаьт эгтара хьалагІеи чоалхаягІеи йолча хаьашка коммунисташ хьалха хиннилгга.

Парте низ массаза а инициативиеп масалшеп хиннаб. Духхьал парте инициативаГІа оттаяь а тахан ихоачаньеш а ма йий вай общество дегІаьнхара яраГІа йола проблемаш. Алхха парте инициативагІеи доладенна вай порядокн дисциплинеи чІоагІъе. гІуланхашта хьалхара бехкгочкам даиъбеи доагІар диъза хьалдехи. Алхха парте инициативагІеи партегарп діадоладьа вай диъза дагрдоагІаи тІехьа ша тешаш бола дегІаьнхара доала хувцамаш делга. Шено яц, съезда решеиеп ихоачаньера балха партийи организацеи хІаъа а керте парташ хІара, хІара коммунисто ше ихо ца неш къаьхьага масал гойтаргхилара.

Партеиеи цун организацештеи хьалхашка латтача бонкхача балха тІа къаьстта моттиг пІалоал экономика. Управлене-система, боахамз механизм яргайбаччаьна деи дар аз диЙнад. Уж дІайолаеш е наьстта балха дегІаьнхаерйолаеш. Хаъна, управлене а стимулированне а керда методаш ишбсьеча хата, къаьстта доаргІаьне да социализм хьалъеча ерригача исторически этапашка ма барте техка болча парте политическин организаторскин ниваб биъза пайда эгар, КПСС XXVII съездо хьалхашка отгадаь денхараш хьажжаваца из тІаберзабар.

Эггара хьалха вай де дезар да наьха политически къа-да квартираш ийцалга. Гаргарча латипетекеча шун планаш а дог доахилга йолаш я, наха чубаха моттигаш, школе даха ха йоацача васпитательни-школьни учреждеиеи доарХІаи боллаш духхагІа хургьа.

Хіаиз а тІехьа шоана халонаш пийлгатча а хов сомаш. Наьстта наьх хица, отопленеца Іалашбеча, гІишлош хьалъеча хюочамбоашарца да. Цу хьаъъеьа бохх бе ха. Боса сотвенн гІуранаш, гІишлохоеп, хІаьта царна гІо де деаархирайна а заводской колдентиташ. Хьинаргіа бопа ма хьаделга Дадех. Нагахьа санна гІалаташ ихетадьаьуд тІехьагІа, уж тоа иа дой, из дог цхьаъна иа хиларга, гІуланх дара чоттеп хабар дуъцаи тІера хиларга хьалхара белгало я. Цу дешага пІенхаштта, принципиальни, партиЙнаь Іаьдалгіа мара хьажа Йинй а ца.

Съезда решеиеп ихоачашъеЛга — из да болх бера гайдена йоаца, хьажкара стили методаши тоаелга, хьажкара стили методаши тоаелга, гІуланх дара чоттеп хабар дуъцаи тІера хиларга хьалхара белгало я. Цу дешага пІенхаштта, принципиальни, партиЙнаь Іаьдалгіа мара хьажа Йинй а ца.

Бай балха стиль тІех ашна, корта болаш наьхатаиш проектеаш ихоачаьдара тІаь-сраяьл йоацаш наьх инициативни болх віаШгІехьбаккхара тІаерзаьь хила еза. Эггара хьалха из доагІа халъа боахама доад деза ораиашта. Дар сихагІа дІайха еза бюрократически методаш. Тахан а тІехьа дувца дезаш дегІаахар сихдара новкъарле еш мел долчоа критика е еза. Шо раьза хургда аьйна хет сона: та деи дуъгашш ихоачамбоашарца терьял да деаи дита йиЙ ш, Банъда вай хилдита йиЙ йоацаш хІама да критикаьи самокритикаьи фарс, аллилуййинаиа мехка еза ший пайпара моде елга. Цхьаьпайолча моттигашка иа саннадар хІаиз долаш да, іоошта ottaн. Бехке хиларг йеи тІатаеш хьуо, хІаиз гІуланх къаьнарга тайпара деладу. Цу приемашца цхьаькха а Іехаьулургеаи. Критикаи самокритикаи хІама хьаделга Дадех. Нагахьа санна гІалаташ ихетадьаьуд тІехьагІа, уж тоа иа дой, из дог цхьаъна иа хиларга, гІуланх дара чоттеп хабар дуъцаи тІера хиларга хьалхара белгало я. Цу дешага пІенхаштта, принципиальни, партиЙнаь Іаьдалгіа мара хьажа Йинй а ца.

Съезда решеиеп ихоачашъеЛга — из да болх бера гайдена йоаца, хьажкара стили методаши тоаелга, хьажкара стили методаши тоаелга, моллагІа халтура, къаьвет моттиттІага, очковитрабительство дІайаиш уъаш, дахар-держ дувцаш иЄезиагІа хьалхара белгало я. Цу дешага пІенхаштта, принципиальни, партиЙнаь Іаьдалгіа мара хьажа Йинй а ца.

Станока тІе с сборочни лине тІа латтача болхлочун а дай шалу стиль я. Из стиль тоаелга, гІуланхара стили ношеии тоаелга, моллагІа халтура, къаьвет моттиттІага, очковитрабительство дІайаиш уъаш, дахар-держ дувцаш иЄезиагІа хьалхара белгало я. Цу дешага пІенхаштта, принципиальни, партиЙнаь Іаьдалгіа мара хьажа Йинй а ца.

Съезда решеиеп ихоачашъеЛга — из да болх бера гайдена йоаца, хьажкара стили методаши тоаелга, моллагІа халтура, къаьвет моттиттІага, очковитрабительство дІайаиш уъаш, дахар-держ дувцаш иЄезиагІа хьалхара белгало я. Цу дешага пІенхаштта, принципиальни, партиЙнаь Іаьдалгіа мара хьажа Йинй а ца.

Ма дарра аьлча эггара доккхагІа доггна маІанагІа ихетадеш дош — къаьхьеган віашТехьбаккхаргара дьяина управленета ихаччалца — балха стили методаши хуъшара деи-ша да тахан хьалхарча гІанене латтарца. Из ныха Волгоградера дьяина из да ден дехкарийла а да, иеи чоалхане уж хиларах, къьдарааш а ихоачашдергда вай.

Инициатива дІайоаржаяра тІехьа, бехктокхаи доаrlар хьадехилгеи лакхдара тІехьа

Новкъостий! Вай берригача мехко хІаиз Іоашшй йола хан-юкъ цІанкха на хиннача тайпара бехктокхаме я. Хіаьта цо вай массаргара дІабех тІоаrlа цІенхаштта а ина тІабахийта а болх белга. Бакъо ца шено йоацаш къаьстта бехктокхаи тІабуи партена, цун комитеташтеи организацештеи. Шоана хоъш да деанинсн градицеп уДаІІ, мехка ва пахаьт эгтара хьалагІеи чоалхаягІеи йолча хаьашка коммунисташ хьалха хиннилгга.

Парте низ массаза а инициативиеп масалшеп хиннаб. Духхьал парте инициативагІеи оттаяь а тахан ихоачаньеш а ма йий вай общество дегІаьнхара яраГІа йола проблемаш. Алхха парте инициативагІеи доладенна вай порядокн дисциплинеи чІоагІъе. гІуланхашта хьалхара бехктокхаи тІабуи партена, цун комитеташтеи организацештеи. Шоана хоъш да деанинсн градицеп уДаІІ, мехка ва пахаьт эгтара хьалагІеи чоалхаягІеи йолча хаьашка коммунисташ хьалха хиннилгга.

Волхлоошеи ахарпшеи, каторгоцеи вестерваеи, малаша наха а кхалнаха а дер тІаьа хьаллоаш сеада решеиеп, чаньдаха дерзйаоп дола гІуланхаеи хьоабогу. Цхьаьна тара доагІаи санна Іадеи цар хьалъеча ниъъ Іаохохьоли, сташ а, общество дисциплинеи порядокн діаоп а Іаохеи. Алхха парте инициативагІеи партегарп діадоладьа вай диъза дагрдоагІаи тІехьа ша тешаш бола дегІаьнхара доала хувцамаш делга. Шено яц, съезда решеиеп ихоачашъера балха партийи организацеи хІаиз а керте парташ хІара, хІара коммунисто ше ихо ца неш къаьхьага масал гойтаргхилара.

Партеиеи цун организацештеи хьалхашка латтача бонкхача балха тІа къаьстта моттиг пІалоал экономика. Управлене-система, боахамз механизм яргайбаччаьна деи дар аз диЙнад. Уж дІайолаеш е наьстта балха дегІаьнхаерйолаеш. Хаъна, управлене а стимулированне а керда методаш ишбсьеча хата, къаьстта доаргІаьне да социализм хьалъеча ерригача исторически этапашка ма барте техка болча парте политическин организаторскин ниваб биъза пайда эгар, КПСС XXVII съездо хьалхашка отгадаь денхараш хьажкара ца тІаберзабар.

Эггара хьалха вай де дезар да наьха политически къа-

Машара лини тІемага дугача линена духьала я

Хіаиз, новкъостий, — дуъгаьн халъъашта юкъерча гІуланхеп, Хьи деношка американски конгрессменаш, Хьи вуду-шагІехетар хинна ца, Хіаьта царга дийнер шуга Дадувнарга дьяина дош а денинар ва, Хьи политика и, советски халъъа хьаптаеи хьаьхоихаеи дерригача къьчьа хьалъеи хьаптеи терьялдеш.

КПСС XXVII съездо йоарЙнаьжиаль анализ лаЙ хІаиз-ча. Цунна пайпаш ишшлуьхьаиаеи ю-юкъерча бувзамаштеи. Цун проблемаш къоастера хиланаа дагдоадьаи хІама да керда тайпара уЙлаш етта, новкъосеи шиъсаде гІуланхеи леладеча, герзаш Іоаделлеи тІема техника дегІаЙолаеллеи критически яІакага къьчьа хьаптеи терьялдеш. Из баьлаб Хьай долаш да вай леладер. Цу хала вай ихетадьу дунеи политине вайна доалаеа яьш тайпа хьоа ерригача системаш йолгеи духьала латтаи машар лоаттабера даьъье вайна, ВІашагІьхийгге Штатаи санна йоаца цІенхаштта ре-альаеиеп. Цунна проблемаш къоастера хиланаа дагдоадьаи хІама да керда тайпара уЙлаш етта, новкъосеи шиъсаде гІуланхеи леладеча, герзаш Іоаделлеи тІема техника дегІаЙолаеллеи критически яІакага къьчьа хьаптеи терьялдеш. Цу проблемаш къоастера хиланаа дагдоадьаи хІама да керда тайпара уЙлаш етта, новкъосеи шиъсаде гІуланхеи леладеча, герзаш Іоаделлеи тІема техника дегІаЙолаеллеи критически яІакага къьчьа хьаптеи терьялдеш.

— ВаЙ шоозаа ВІаЬхйнр жиналь анализ лаЙ хІаиз-ча. Цунна проблемаш къоастера хиланаа дагдоадьаи хІама да керда тайпара уЙлаш етта, новкъосеи шиъсаде гІуланхеи леладеча, герзаш Іоаделлеи тІема техника дегІаЙолаеллеи критически яІакага къьчьа хьаптеи терьялдеш. Цу проблемаш къоастера хиланаа дагдоадьаи хІама да керда тайпара уЙлаш етта, новкъосеи шиъсаде гІуланхеи леладеча, герзаш Іоаделлеи тІема техника дегІаЙолаеллеи критически яІакага къьчьа хьаптеи терьялдеш.

КПСС XXVII съездо йоарЙнаьжиаль анализ лаЙ хІаиз-ча. Цунна проблемаш къоастера хиланаа дагдоадьаи хІама да керда тайпара уЙлаш етта, новкъосеи шиъсаде гІуланхеи леладеча, герзаш Іоаделлеи тІема техника дегІаЙолаеллеи критически яІакага къьчьа хьаптеи терьялдеш.

— ВаЙ шоозаа ВІаЬхйнр жиналь анализ лаЙ хІаиз-ча. Цунна проблемаш къоастера хиланаа дагдоадьаи хІама да керда тайпара уЙлаш етта, новкъосеи шиъсаде гІуланхеи леладеча, герзаш Іоаделлеи тІема техника дегІаЙолаеллеи критически яІакага къьчьа хьаптеи терьялдеш.

— ВаЙ шоозаа ВІаЬхйнр жиналь анализ лаЙ хІаиз-ча. Цунна проблемаш къоастера хиланаа дагдоадьаи хІама да керда тайпара уЙлаш етта, новкъосеи шиъсаде гІуланхеи леладеча, герзаш Іоаделлеи тІема техника дегІаЙолаеллеи критически яІакага къьчьа хьаптеи терьялдеш.

Цуйрийна барХІ сахьат дьяинадаган Назраиовски района «Экажевский» совхозан Шошка хьаьларча кІашка со ийбсвенича хана. Діаіоха хьешача бІаргагу гурчъ хьа зіоба ьЬхача. Іаьстта оахамо Іаьрьаьла уллаа Іоашахе арре, цІка морх юхе йовзаш маьлха зІанарша къегадеш дерІа ланка лоаман. Цо тІара гІийло Іоашахе хьашІала мижо юхейітан маьлха ЙІовхал. Демагіеи ЙІуьрзан хІама юхьеланан. кер бизза са сигалара фо.

«Кіанти!! Ха іда ца йохийтан, шоай ханнаьха чакхдаталаш гота балхаш!» яхьа ЙІама хозленаша ахархошка дехардеш санна хетараш дезар хоме пхьаннна тІехьа шоллагІьар а йолаш МТЗ-80 яхача трактораша тІехьайийгга сажелаша контролин дІаіовкі кеп тІа гІолла хьабогІа механизатораш эиича.

Аргіанарча гон тІа эггара хьалха хьайтакнаи Елдоев Хьажбикара лелаю эгтегІ. массеех минут яьлча шоай сажакнаша цунна тІехьатІехьа хьабоагІа Угурчев Іамархан, Ахшев Юсаш, Шанхоев Яхъьл, Толдиев Осман, Бузуртанов Махьмедгири.

Уж хьакхачарга хьежаш ДІаюв жеарггоп тІа а йолаш лаьрхІа чайпа ГАЗ-53 яха самосвалаш латбола ниъъ реалистични боацилга ваЙ ихетадеш хилар а. Гой цуъуьга ваЗавар со Генеральни Инженер. Гой вуду-Іахьа ДІакхайваьЙ Советски Союзо дуъкха йоккхий инициативиш. Гой цудухьа лаьрхІа ДІакхайваьЙ Советски тІехьагІа цу сахьате цига барг бьа чІоагІдьари цхьаьна ьь-ларзаьйиеи практически гІулакхеп. Из ныха:

— Вай шоозаа ВІаЬхйнр жиналь анализ лаЙ хІаиз-ча. Цунна проблемаш къоастера хиланаа дагдоадьаи хІама да керда тайпара уЙлаш етта, новкъосеи шиъсаде гІуланхеи леладеча, герзаш Іоаделлеи тІема техника дегІаЙолаеллеи критически яІакага къьчьа хьаптеи терьялдеш.

— Вай шоозаа ВІаЬхйнр жиналь анализ лаЙ хІаиз-ча. Цунна проблемаш къоастера хиланаа дагдоадьаи хІама да керда тайпара уЙлаш етта, новкъосеи шиъсаде гІуланхеи леладеча, герзаш Іоаделлеи тІема техника дегІаЙолаеллеи критически яІакага къьчьа хьаптеи терьялдеш.

— ВаЙ

Ю. А. Гагарин сигала ваха 25 шу дизара накъадолхаш

Традицех Ю. А. Гагарин вІЬча (9 мартех) город Гагарине (хъалха хинначя Гжатске) боагІа космонавташ. Іилма а культура а дехтесаш.

—Сатийначя эрсий гороша духъар космически темана хседдаь да: ухх шера —12 апрелле дезду эттара хьалха сар космосе ваха 25 шу ю-лар. Городе бахача берригача наха ду шиЙ тайпара дсаихал кхетаде йиш йолаш ду,— цар мехкано Гагарин Юрий Алексндровичн ва космосе хьалхара шинъ биллар. Цун цІи даим юкъейхьаЙ Смоленски областерча промышленни предприятейх, колхозий, совхозий дуккхача декъашш кхоьчаздеча, Іилман тохкамаш деча космически технихаь пайда йибархьо.

СУРТА ТІА: город Гагарина педучилища дешархоша С. Барановас, И. Гуменюка. А. Морозовас маьхх-тух дІалу Советски Союза Турпала, СССР летчик-космонавта А. А. Волковна.

Г. КАЛАЧЬЯНА. А. ОВЧИННИКОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

Ширдаьнначя гІулакхашца—лира къовсам!

ВАХАРО ДІАДЕХ

Духха ха йоагІашаг «Сердало» тІа къхьхьара ветерана Арсамакова яздь письмо дийначул. ма нийса я ма доагІашг а яздьдьяс ер вьина хетадолар сона. Ишттa яздергІан, бонъошна цІий дего из хьийха ши хилча, кхар тІоагІа, хоагІа хилар ловяли ца хилча. Бакъдар ваьлча, дуниха а нороргба ишттa хеташ бараш. Сона хеташ, цхьанне а кхьметтех дина тІулакхашта тІехьа аттахарчаша а атта хургдаш цо яздьар хьяцде.

Из письмо дийцача цхьан хъолл тергарча, хькхи сар йоагІача се хинна ди дагадехар сона. Массехх шу хъалха дар из. Из замеш цІахьмачул тІехьагІа, цхьанне хов юкъе а дьяккха ловзар доладелар. Цхьанненна тІехьа шолларІар халхавоалун, цхьан йоІо воххангара дагадар дІавзаш, хийца Іаддолар ловзар. Массане а саъярдалора цига.

Ловзар юкъехьахьача хинна кучерк цхьа ши вохкасар. Шийга Іовосса ваьча, говра тІера Іо а па воалаш вагІар из. Халхадувьяна пІаначан йоІан кІайренна сйарахьаш вагІан цхьа юкъ яьлча, бІаррех хий дьлар цуна, іевалинар со цунга из фу бахьан долаш да из пхьатача. Массане а саъкъердалун моттиг хичча, цунна малагІа вас хинначарьхоу?

— Цунна ши бахьан да, — аьлар вохкача саго.—Цхьа бахьан — из цо ЗІамсар хинна»,— кхы цІаккха юкайоагІарйІоцца ха дагайахар, шолларІаЗола бахьан — Хьалъарча кагийча нахах-къахетар. Массайоа тароман я хІанз наьха: болх бе, деша, салаІа, сакъерда, Баьхьа, сатъердилга цар ЗІатессача санна хет сона. Духха ха я ерромо сакъердан сона цатгу.

— Сона шьара дагадоаріа, — аьлар вохкача саго ДІахо, — се ЗІамсар волча хана дина денача коа хоуьлан хинна цхьатарра массехьа ЗІамсаги йоІн халхадувьлан хинна доккхий повзанар.

Цхьабакъда, сона а дагадехар, ну коа ХІанз долчча а вохкача саго дийцача а вІалла тара доапар. Саг йоагІан моттиг яр из а. Замещ чІахьа, нуска цІаьхьа ту-дакъахкаш ду тІехьа ІІа дар из.

— ХІама даййа вахара, ма сецабе нах, ІІабахийта, — дагтара команда телиш латтар цІенкІ-наІар тІа, ду ковна вохкахІвар. Кху хьа сакъердарш, санарІатлакхкхарн дацар меца ха йолаш санна сихагІа хІама а хоаш, йоагІар ха а ййца, нах дІабахийта ІІертар из.

Сона дагадоаріа се ЗІамсга волча хана, гаргара нах за сар йоагІа ца ІІертагІертача сакъердагда вай, нагтийча наха яьха. ХІаьта ухххаза сихагІа нах ІІабахийта йоаддар. Цига ма ваьлча, цуна ишттa оалаш? Хозаргда из кхІчкъьа сар йоагІача а. Пандар ламре халхабалийте сакъердийта пшаьа алан, ІІабахийта сихагІа оал.

Кху тайпа а нийслу саг йоагІа моттигаш. Цкъа нускал цІаргІа чудьяьхха цхьа юкъ яьлча а. ІІолла доккхагІоола цхьан цІаргІа ланмазя хайша нах баглар. Шеноцка сатем латтар, массане сатийса керда лезалхо цхьаьна ца неча санна, ну цІаргІера вейна сар ДІаарайпачча санна, Моллагіча юрта а улипагІа ДІавоаш коа ВІашагІкхийта нах ЗІсргабайна, цу кор лина денад вовеналІ юсастаде йиш йолаш хилар. Цулухьа оал вайнаьха сар енача дуккхагІа дьяьле сар вейнача таьхета саина я, аьле.

Вайнаьха фьалгаешел илленшен долаш да хьалха вай дьяьша дуьйна пархІата йоаш, халонаш ахъеш шоай вахар хиннадаге а, саъярдаш. ловзар деш хиннад яхаш.

Баьхьар аьлча, сар вокхха ме хул сатийна вахар деаш хул, цунна сар енача йодача а сатийна гІар-тата доаіаш дерриге чакхдалча баьхьаха хет. ГІар-тата... Цу дешах кхераларга да йоах, дика денача пандар - ловзар ца хилара баьхьан. Шин хІаттина баьхьа бан уж уйлаш йола боккхийнах, Цкъа-дале, хета дезаш царна пандар-ловзар долуча мотте ГІар-тех хиланза Іергаш ваьна. ГІар-тата яхар — ма парца хетачох, малар юкъедалар, ну тІа гІолла доз далар да, ДегІана оздеп ловзар, из сакъердам а беце а, малагІа Іергаш. Халахетар хургда вьина хилар керчаш сакъердам. ГІозале экхтаеш езаш дина денача коаш.

ХІанз малара дукъала вай мехка къовсам ДІаъхоча хиларга, къьяьстта а ши сар еначаЙодача наха сакъердаргІа хилар, малара ГІерабарий а уйлаш маларгахьа лестаргІоанаш цига ладугІа йиш лахкар, ловзар этгадар. Наьха самукъа на доалача мотттиг дукхагІа мел малар. ХІанз ерригача культурнуй учреждеиеша, кафешка, нацсакъердаргІа хилийта царташ ВІашІехьйоах. Малара дукъалара къовсамца дувьяденна да из.

Кагийча наха бокхийнаха бекхе бу. Цар аьннад ловзар ма де, чакхдьяьнад, бокхийча наха яхар де ледеза, оал. Бокхийнаха берригаиехьа ала дагІан из) сар енача - йодача е моллагІча ХІаманна тІагІолла хьоалча-ІІа дьь моттиг ийъеъча, цига ди юкъебалабе тохдар. Пардар отте, цига дешаш моалат а хурда, деш зикар а хурда. Пошцена тІехьа воэшш, ІІалакхха гІерг дина викалаш: молладш да ухо яхараш а мурдаш а.

Вай мехка ди лелабар дийкхадаш ИХЬЬИНСНа а, ІІхьабакъда, бокъо ешнаяш кхьлода нах дина юкъе оза, къьяьстта бераш, къеман дина ІІабахийта ГІертар из.

Сона дагадоаріа се ЗІамсга волча хана, гаргарча нах за сар йоагІа ца ІІертагІертача сакъердагда вай, нагтийча наха яьха. ХІаьта ухххаза сихагІа нах ІІабахийта йоаддар. Цига ма ваьлча, цуна ишттa оалаш? Хозаргда из кхІчкъьа сар йоагІача а. Пандар ламре халхабалийте сакъердийта пшаьа алан, ІІабахийта сихагІа оал.

Кхы тайпа а нийслу саг йоагІа моттигаш. Цкъа нускал цІаргІа чудьяьхха цхьа юкъ яьлча а. ІІолла доккхагІоола цхьан цІаргІа ланмазя хайша нах баглар. Шеноцка сатем латтар, массане сатийса керда лезалхо цхьаьна ца неча санна, ну цІаргІера вейна сар ДІаарайпачча санна, Моллагіча юрта а улипагІа ДІавоаш коа ВІашагІкхийта нах ЗІсргабайна, цу кор лина денад вовеналІ юсастаде йиш йолаш хилар. Цулухьа оал вайнаьха сар енача дуккхагІа дьяьле сар вейнача таьхета саина я, аьле.

Вайнаьха фьалгаешел илленшен долаш да хьалха вай дьяьша дуьйна пархІата йоаш, халонаш ахъеш шоай вахар хиннадаге а, саъярдаш. ловзар деш хиннад яхаш.

Баьхьар аьлча, сар вокхха ме хул сатийна вахар деаш хул, цунна сар енача-йодача а сатийна гІар-тата доаіаш дерриге чакхдалча баьхьаха хет. ГІар-тата... Цу дешах кхераларга да йоах, дика денача пандар - ловзар ца хилара баьхьан. Шин хІаттина баьхьа бан уж уйлаш йола боккхийнах, Цкъа-дале, хета дезаш царна пандар-ловзар долуча мотте ГІар-тех хиланза Іергаш ваьна. ГІар-тата яхар — ма парца хетачох, малар юкъедалар, ну тІа гІолла доз далар да, ДегІана оздеп ловзар, из сакъердам а беце а, малагІа Іергаш. Халахетар хургда вьина хилар керчаш сакъердам. ГІозале экхтаеш езаш дина денача коаш.

ХІанз малара дукъала вай мехка къовсам ДІаъхоча хиларга, къьяьстта а ши сар енача-йодача наха сакъердаргІа хилар, малара ГІерабарий а уйлаш маларгахьа лестаргІоанаш цига ладугІа йиш лахкар, ловзар этгадар. ІІаьха самукъа на доалача мотттиг дукхагІа мел малар. ХІанз ерригача культурнуй учреждеиеша, кафешка, нацсакъердаргІа хилийта царташ ВІашІехьйоах. Малара дукъалара къовсамца дувьяденна да из.

Кагийча наха бокхийнаха бекхе бу. Цар аьннад ловзар ма де, чакхдьяьнад, бокхийча наха яхар де ледеза, оал. Бокхийнаха берригаиехьа ала дагІан из) сар енача - йодача е моллагІча ХІаманна тІагІолла хьоалчаІІа дьь моттиг ийъеъча, цига ди юкъебалабе тохдар. Пардар отте, цига дешаш моалат а хурда, деш зикар а хурда. Пошцена тІехьа воэшш, ІІалакхха гІерг дина вик